

Zadovoljstvo roditelja primjenom koncepta Montessori pedagogije u predškolskim ustanovama

Ilišin, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:825478>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

IVANA ILIŠIN

ZAVRŠNI RAD

**ZADOVOLJSTVO RODITELJA PRIMJENOM
KONCEPTA MONTESSORI PEDAGOGIJE U
PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA**

Petrinja, srpanj 2019.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ivana Ilišin

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Zadovoljstvo roditelja primjenom koncepta
Montessori pedagogije u predškolskim ustanovama**

MENTOR: prof.dr.sc. Siniša Opić

SUMENTOR: Tihana Kokanović, mag.praesc.educ.

Petrinja, srpanj 2019.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	3
SAŽETAK	6
SUMMARY	8
1. UVOD	10
2. MARIA MONTESSORI.....	12
3. MONTESSORI PEDAGOGIJA	14
3.1. Početci Montessori pedagogije	14
3.2. Obilježja Montessori pedagogije.....	15
4. MONTESSORI PEDAGOGIJA U HRVATSKOJ.....	17
5. NAJVAŽNIJA PEDAGOŠKA NAČELA MARIJE MONTESSORI.....	18
5.1. Poštovanje djeteta.....	19
5.2. Osposobljavanje osjetila i kretanje.....	20
5.3. Kako mišići pamte.....	20
5.4. „Polarizacija pažnje“	21

5.5.	Slobodan izbor.....	21
5.6.	„Pripremljena okolina“	22
5.7.	Rad s materijalom.....	22
5.8.	Uloga odgajatelja.....	23
5.9.	„Pomozi mi da to sam učinim“	23
6.	PRIMJENA MONTESSORI MATERIJALA U PRAKSI	24
6.1.	Materijal kojim se provode vježbe za praktični život	26
6.2.	Osjetilni materijal	28
6.3.	Materijal za matematiku	29
6.4.	Materijal za jezik	30
6.5.	Materijal za svemirski odgoj	30
7.	OBLIKOVANJE MONTESSORI PROSTORA	31
8.	ULOGA ODGAJATELJA U MONTESSORI PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA 32	
9.	SKUPINA DJECE U MONTESSORI PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	36

10.	EMPIRIJSKO ISPRAŽIVANJE.....	37
11.	ZAKLJUČAK	44
	LITERATURA.....	46
	Izjava o samostalnoj izradi rada.....	48

SAŽETAK

Pregledom povijesnoga razvoja odgoja predškolske djece pa sve do modernoga odgoja, nezaobilazno je spomenuti vrlo istaknuto i priznato ime Marije Montessori. Maria Montessori cijeli svoj život posvetila je gradnji koncepta Montessori pedagogije koji se temelji na samostalnom djelovanju djeteta te poštivanju njegove osobnosti.

Svrha je rada približiti i prikazati obilježja Montessori pedagogije te ispitati zadovoljstvo roditelja primjenom navedene pedagogije u predškolskim ustanovama koje pohađaju njihova djeca.

U radu se govori o karakteristikama te najvažnijim sastavnicama kao i obilježjima Montessori pedagogije. Kronološki je predočena biografija Marije Montessori kao i sami početci njezine pedagogije.

Detaljno su prikazana načela koje ističe Maria Montessori, a to su: poštovanje djeteta, osposobljavanje osjetila i kretanje, kako mišići pamte, polarizacija pažnje, slobodan izbor, pripremljena okolina, rad s materijalom, uloga odgajatelja te vrlo prepoznatljivi moto po kojem je danas i poznata Montessori pedagogija, a glasi: „Pomozi mi da to učinim sam“.

U radu se ističe važnost primjene materijala te posebno osmišljenih didaktičkih sredstava koji osiguravaju kvalitetan, kontinuirani i postupni dječji razvoj. Navode se i opisuju materijali kojima se provode vježbe za praktični život, osjetilni materijal, materijal za matematiku, jezik te svemirski odgoj. Materijal zajedno s prostorom tvori „pripremljenu okolinu“. Stoga, je važno da je prostor uređen tako da ispunjava stvarne, trenutačne dječje potrebe i sudjeluje u djetetovu napretku i cjelokupnom razvoju. Naglašava se važnost pribora i materijala koji privlači dječju pažnju i vodi na rukovanje istima. Neizostavan faktor cijelog Montessori koncepta jest odgajatelj koji spaja okolinu i dijete te ukazuje djeci na postojanje određenih materijala i vježbi kao i mogućnosti zapažanja dječjih potreba te djelovanja u skladu s zapaženima.

U empirijskom dijelu rada nastojalo se istražiti zadovoljstvo roditelja primjenom Montessori pedagogije u predškolskoj ustanovi koju polazi njihovo dijete tako da se ispitivala procjena i zadovoljstvo roditelja ostvarenom suradnjom s vrtićom te koje vrijednosti su prema njihovoj procjeni naglašene u odgojno-obrazovnom radu s djecom.

Ključne riječi: Maria Montessori, Montessori pedagogija, Montessori odgajatelj, pripremljena okolina, Montessori materijal, zadovoljstvo roditelja

SUMMARY

In reviewing of historical development of education of preschool children all the way to modern education, it's unavoidable to mention very out-standing and recognizable name of Maria Montessori. Maria Montessori dedicated whole her life to build up the concept of pedagogy which is based on children`s self-acting and respecting it`s personality.

Goal of the paper is to make closer and present characteristics of Montessori pedagogy and to look into parents' satisfaction from application of stated pedagogy in preschool education institutions hat their children attend.

The paper deals with characteristics and the most important components and specialities of Montessori pedagogy. Maria Montessori`s biography is layed out cronologicaly just like the very beginnings of her pedagogy.

Principles that Maria Montessori emphasizes are layed out, and those are: respect towards the child, training of senses and movement, muscle memory, attention polarization, free choice, prepared surrounding, working with materials, educator`s role and very recognizable motto by which Montessori pedagogy is famous to this day, and it says: „Help me do it myself.“

The paper highlights importance of materials application and specially designed didactic tools which provide good quality, continual and gradual child development. Paper states and describes materials used for conducting exercises for practical life, sense material, math material, language, and universe material. Material together with space makes „prepared environment“. Thus, it`s important for space to be arranged in a way to fulfill real, momentarily child`s needs and contributes in child`s progress and overall development. The emphasis is on importance of tools and materials which occupys child`s attention and leads to manipulating of those. Unomitable factor of the whole Montessori concept is the educator which connects environment and child and

ponts to children the existence of certain materials and exercises and possibilities of observation child`s needs and acting in accordance.

In empirical part of the paper there is strive for examination of parents' satisfaction with achieved cooperation with kindergarten and which values are according to their estimation emphasized in nurture-educational work with children.

Keywords: Maria Montessori, Montessori pedagogy, Montessori educator, prepared environment, Montessori material, parents' satisfaction

1. UVOD

Montessori pedagogija je više od jedne metode. To je način života kojim se želi postići određeni cilj: doseći mir, razviti samospoznaju i poštovanje prema sebi, drugima te okolini kao i uvažavati međusobne različitosti. U osnovi Montessori pedagogije stoji jedinstven pristup tehnici učenja i poučavanja, na koje se ne stavlja naglasak, nego je on na poticajnoj okolini koja izaziva radoznalost djece da se nečime bave te pokreću igru koja im nudi spontano učenje otkrivanjem. Ova pedagogija naglašava potpunu individualnost djece čime ona postaju samostalna i samopouzdana od najranije dobi.

Sve polazi od empirijskoga promatranja jedne žene, prve liječnice u Italiji, Marije Montessori. Danas vrlo poznato i priznato ime koje ima značajnu ulogu u povijesnom razvoju pedagogije i odgoja djece te je isto tako vrlo značajno u nastanku i razvoju modernoga odgoja. Cijeli život posvećuje zastupanju prava djeteta te dokazivanju njegovih izvanrednih individualnih sposobnosti i mogućnosti, što rezultira stvaranjem cijelog koncepta jednoga posebnog pristupa djetetu odnosno stvaranju pedagogije Marije Montessori.

Prvi temelj u izgradnji Montessori koncepcije odnosi se na otvaranje prve Dječje kuće, koji je, kako piše Buczynski (2008) u svojem članku *Sto godina Montessori metode* nagovijestio početak jednoga novog i značajnog pedagoškog pokreta koji ima velik utjecaj u daljnjem razvoju obrazovnoga sustava. Mariju Montessori smatra samosvjesnom, obrazovanom ženom koja se prije sto godina uspjela usprotiviti tradiciji, tj. izvući se iz njezine sjene te nam ponuditi novi pogled na dijete.

Za što bolju primjenu koncepta Montessori pedagogije važno je poštovati temeljna načela Marije Montessori, kao što su: poštovanje djeteta, osposobljavanje osjetila i kretanje, „polarizacija pažnje“, načela koja se odnose na slobodu, materijal, okolinu te odgajatelja.

Slijedeći temeljne misli Montessori metode, Schäfer (2015) ukazuje na važnost propitivanja načina kako se može oblikovati okolina primjerena djeci, u kojoj se svako

dijete može na primjeren način razvijati s obzirom na svoju osobnost, mogućnosti te ritam. Montessori pedagogija teži mijenjanju djetetove okoline, a ne mijenjanju ili „popravljanju“ djeteta.

Prvi dio ovoga rada odnosi se na teorijska pojašnjenja raznih pojmova vezanih uz Montessori pedagogiju. Polazeći od Marije Montessori te samog početka i nastanka koncepta Montessori pedagogije u svijetu, pa i u Hrvatskoj, preko načela, sve do opisa prostora, materijala, uloge odgajatelja te sadržaja Montessori grupa.

Drugi dio rada odnosi se na prikazivanje istraživanja provedenog u predškolskim ustanovama u kojima se provodi program koncipiran prema Montessori pedagogiji, a koji se odnosi na procjenu roditelja zadovoljstvom primjene koncepta Montessori pedagogije u predškolskoj ustanovi koju pohađa njihovo dijete.

2. MARIA MONTESSORI

Govoreći o modernom odgoju nezaobilazno je spomenuti jedno od najvažnijih i najpopularnijih imena toga područja, a to je Maria Montessori. Osim u modernom odgoju, veliki doprinos i značenje ima u povijesnom razvoju odgoja djece predškolske dobi. Maria Montessori svoj život posvećuje uvažavanju i promicanju prava djece te njihovom samostalnom razvoju.

Rođena je 31. kolovoza 1870. u Italiji, kao jedino dijete u obitelji Montessori. Njezin otac, Alessandro Montessori, bio je uspješni državni službenik, a majka, Renilde Montessori, potječe iz jedne stare obitelji znanstvenika. Doprinos obitelji i njihov poticaj vidljiv je u snazi koja je Mariji omogućavala praćenje određenih ciljeva koji su je vodili uspjehnosti i visokim postignućima tijekom života.

Roditelji su željeli da ona postane učiteljica, što se kasnije i ostvarilo, ali ne kao ustrajanje njezinih roditelja, nego kao isključivo njezina odluka koju je donijela kao odrasla žena. Nije skrivala ni svoju strast za matematiku. Kada je imala trinaest godina, upisala se u tehničku školu koju su u to vrijeme smjeli pohađati samo dječaci. Svoju temperamentnost, upornost te individualnost opravdala je studirajući medicinu, koju je upisala po završetku škole prema svojoj želji. U to su vrijeme, također, samo muškarci „vladali“ medicinom, no ona je svladala i tu prepreku te je ostvarila titulu prve žene koja je studirala medicinu u Italiji. Diplomirala je 1896. godine (Seitz, Hallwachs 1997).

Godine 1897. započinje s radom na Sveučilišnoj klinici kao liječnica, no ubrzo otvara vlastitu liječničku praksu (1899). U svojem radu susreće se sa slaboumnom djecom koju smatra isključivo kao pedagoški problem te ukazuje da za djetetov cjelokupni razvoj nije dovoljno usmjeriti se na njegu tjelesnoga zdravlja. Zalagala se za to da takva djeca dobiju odgovarajuće poticaje i okolinu. Intenzivno je radila na osmišljavanju pribora i načina učenja slaboumne djece što je rezultiralo pozitivnim učinkom, nakon kojeg su djeca dvije godine kasnije položila javne ispite na temelju kojih su mogli polaziti redovne škole.

Nastavila je svoje obrazovanje 1901. godine te stekla titulu profesorice antropologije, a na istom sveučilištu proučavala je pedagogiju te psihologiju. Po završetku studija objavljuje svoju prvu knjigu *Pedagoška antropologija*. U to vrijeme radila je i na Sveučilištu u Rimu na kojem je imala vlastitu katedru za antropologiju te je provodila razna istraživanja usmjerena prema pedagogiji.

Prva dječja kuća po uputama Marije Montessori, nazvana *Casa dei Bambini* otvorena je 6. siječnja 1907. godine, u Rimu. (Seitz, Hallwachs, 1997). Maria Montessori preuzima ulogu upravljanja te oprema kuću namještajem koji odgovara djeci prema njihovu uzrastu kao i senzomotorički materijal koji zahtijeva od djece različita djelovanja. Pruža mogućnost slobode u izboru aktivnosti te ugodnu i dobro pripremljenu atmosferu koja omogućuju spontane i dugotrajne aktivnosti djece u kojima su oni koncentrirani.

Godine 1909. napušta liječničku praksu te se posvećuje obrazovanju odgajateljice. Razvojem vlastite pedagogije, koja se razlikuje od ostalih, ističe važnost samog djeteta, a cilj usmjerava na ostvarenje svih potencijala i mogućnosti djeteta. Metoda Marije Montessori vrlo je poznata po uzrečici koju ona definira kao vapaj djeteta koji je ključan u njegovu pravilnu odgoju: „Pomozi mi da mogu samo!“ (Philipps, 1999).

Njezina je metoda rado prihvaćena u mnogim zemljama, što govori i zainteresiranost za održavanje tečajeva koji su davali uvod u Montessori metodu. Nakon prvog održanog tečaja u Rimu, postojala je zainteresiranost i u drugim svjetskim gradovima. Neko vrijeme provela je u Indiji poučavajući učitelje, sa 75 godina vraća se u Rim. Postala je poznata i vrlo priznata u svijetu po velikom doprinosu u području pedagogije te samom odgoju djece. Maria Montessori svoje znanje, uvjerenja, stavove te metode opisuje u velikom broju knjiga, a neke od njih su: *Dječja otkrića* (1964), *Kreativno dijete* (1972), *Od djetinjstva do mladenaštva* (1966) te druge. Predložena je i za Nobelovu nagradu za mir (Matijević, 2001).

Nekoliko mjeseci prije 82. rođendana, Maria Montessori umire. (Seitz, Hallwachs, 1997). Njezinom smrti ne prestaje sve ono što je pokrenula, samo nastavlja rasti. Sva Montessori udruženja sastaju se u New Orleansu, u listopadu 1991. godine te stvaraju krovnu organizaciju „Montessori Accreditation Council for Teacher Education – Savjet za odobravanje programa obrazovanja za Montessori odgajatelje i učitelje“ (MACTE) što pridonosi međunarodnoj promociji Montessori pedagogije (Britton, 2000).

3. MONTESSORI PEDAGOGIJA

3.1. Počeci Montessori pedagogije

Na temelju prijašnjega iskustva u radu sa slaboumnom djecom, Maria Montessori ustraje u započinjanju novoga projekta koji se odnosi na otvaranje škole u kojoj se razvija Montessori metoda. Gledajući samu i napuštenu djecu na ulicama radničke četvrti, Maria Montessori želeći ih sve skupiti, pružiti im adekvatnu njegu i odgoj, otvara svoju školu te razvija koncept vlastite pedagogije.

Otvaranjem škole stavlja naglasak na zadovoljenje obiteljskih uvjeta te djece. Najvažniji su bili povoljni uvjeti kako bi se ta djeca oslobodila te razvijala svoju samostalnost i pouzdanje, s obzirom da se radilo o plašljivoj djeci koja su jedva progovarala. Ta djeca su bila siromašna i napuštena bez odgovarajuće podrške i pažnje, izostanak adekvatnoga odgoja pripisuje se roditeljima koji su bili primorani svaki dan iznova tražiti novi posao kako bi prehranili svoju obitelj. Maria Montessori uvijek je nastojala gledati svijet pozitivnim očima te je tako pronašla lijepo i u ovoj situaciji te djecu naziva kao zatvorene cvjetove kojima nedostaje svježine te vape za suncem, zrakom i hranom, oni su kao duše zatvorene u hermetičkoj posudi (Montessori, 2003).

Početak škole Marije Montessori pokrenut je vrlo oskudnim i jednostavnim sredstvima. Kako bi što više uštedjela financijskih sredstava, bila je usmjerena na izrađivanje namještaja potrebnoga djeci poput stolica, klupa te ostalog namještaja

prilagođenog zadovoljenju dječjih potreba koji je ujedno služio svrsi Dječje kuće. Osim namještaja, naglasak je stavljala i na izradu materijala koja su djeca koristila, prvobitno se bazirala na materijalu koji se odnosi na racionalnu edukaciju osjetila. Smatrala je da uporabom takvih materijala može uočiti razlike u njegovu rukovanju i djelovanju kao i reakcijama djece u odnosu na djecu urednog razvoja i onu koja nemaju uredni razvoj te je tražila zajedničko podudaranje između njih.

Na početku su djeca bila mirna i zaokupljena svojim „poslom“ odnosno nekim priborom, nakon nekog vremena djeca počinju ustajati sa svojih mjesta te uzimati druge predmete. S obzirom kakva su ta djeca bila po dolasku u školu iznenađujuće brzo su počeli slušati upute te učiti određenu disciplinu koju je ta škola razvijala vremenom. Kako je vrijeme odmicalo, tako je dolazilo do sve veće povezanosti reda i discipline koja je dolazila vrlo spontano. Razvojem discipline pridonosila je sloboda koju su imala ta djeca (Montessori, 2003).

U početku ovakav rad nije bio obećavajući, no s vremenom se ova metoda rada s djecom pokazala kao vrlo uspješna i korisna za cjelokupni dječji razvoj i danas je općeprihvaćena.

3.2. Obilježja Montessori pedagogije

„Dijete je i nada i obećanje čovječanstvu.“ – Maria Montessori

Maria Montessori u središte pozornosti stavlja dijete, ono je središte Montessori pedagogije. Sve postavljene ciljeve Maria Montessori usmjerava na dijete te negira postojanje onih koji bi bili izvan djeteta, dijete promatra i shvaća kao cjelovito ljudsko biće.

Temelj Montessori pedagogije temelji se na znanstvenim istraživanjima usmjerenim na promatranje spontanoga učenja i poučavanja djece kao i ustrajanje u njihovu samostalnom djelovanju i poštovanju djetetove osobnosti. Temeljno načelo Montessori pedagogije odnosi se na pružanje pomoći djetetu tijekom njegova odrastanja

u svim aspektima njegova tjelesnoga, umnoga i duševnoga razvoja. Odnosno, drugim riječima: „Odgoj je pomoć za život u ljudskoj zajednici.“ (Philipps, 1999).

Jedno od najvažniji uvjerenja Marije Montessori jest da je dijete već rođeno s mogućnostima za osobni razvoj te da je ono samostalni graditelj. Od odraslih je tražila da ne smetaju djetetovu samorazvoju nego da mu budu pri ruci ako mu je pomoć potrebna da prepoznaju već spomenuti vapaj djeteta: „Pomozi mi da to učinim sam.“ ili „Pomozi mi da mogu sam.“ te da na njega adekvatno odgovore prema dječjim potrebama i mogućnostima. Odrasla osoba, najčešće roditelj ili odgajatelj, dužan je pružiti pomoć za samopomoć djeteta te izbjegavati pružanje direktne pomoći kojom se ograničava dječja samostalnost.

Kako bi se djetetu osigurao cjelokupni razvoj važno je upoznavanje s obilježjima pojedinih razdoblja djetetova razvoja. Za pravilno tjelesno odrastanje potrebno je djetetu pružiti odgovarajuću hranu, prostor te njegu. Za umni i duševni razvoj naglasak je na primjerenom okolini i ljudima koji su ispunjeni ljubavlju koji pomažu u djelovanju u okolini, pružanju mira te korištenju vlastite snage za samogradnju i razvoj ličnosti. Roditelji su ti koji najbolje poznaju svoje dijete te prepoznaju njegove potrebe i pronalaze načine njihova zadovoljenja tako što im omogućavaju da se ono u miru razvija.

Maria Montessori spominje i osjetljiva razdoblja u razvoju svakog pojedinog djeteta. Navedena razdoblja odnose se na faze u kojima je sva djetetova pozornost usredotočena na određenu točku u njegovu razvoju. Nakon završenog osjetljivog razdoblja za određenu sposobnost, djetetu je kasnije teže steći istu sposobnost (Herrmann, 2018).

Prema uputama Marije Montessori, naglasak je na fiziološkom i psihičkom prirodnom razvoju djeteta kako bi se potaknulo njegovo kretanje, osjećaji, spoznavanje te mišljenje. Odgojem se potiče umni, tjelesni i duševni razvoj svakog pojedinoga djeteta koji je potpomognut njegovim vlastitim snagama.

Kada je riječ o elementima Montessori pedagogije, naglasak je na pripremljenoj okolini koja sadrži poseban Montessori razvojni didaktički pribor te poseban društveni okvir koji ima suzdržani Montessori odgajatelj (Philipps, 1999).

4. MONTESSORI PEDAGOGIJA U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj već 1912. godine, zahvaljujući Ljudevitu Krajačiću, šira javnost susreće se s Montessori pedagogijom putem časopisa *Napredak* Hrvatskog pedagoškog književnog zbora u kojem je pisao Lj. Krajačić. U navedenom časopisu objavljuje članak pod nazivom „Montessoriova metoda obučavanja u čitanju i pisanju“. Sljedeći članak koji je nudio mogućnosti upoznavanja Montessori pedagogije, a opisivao je rad Marije Montessori s kulturno prikraćenom djecom izašao je 1914. godine, također objavljen u časopisu „Napredak“, pod nazivom „Utješljiva pojava“. U časopisu su, osim navedenih, objavljivali i Davorin Trstenjak, Josip Demarin te mnogi drugi (Philipps, 1999).

Danas u nekim hrvatskim gradovima kao što su to: Split, Đakovo i Zagreb, djeluje nekoliko predškolskih ustanova koje nastoje pratiti koncept pedagogije Marije Montessori. Dječji vrtić *Vrbik* u Zagrebu izdvaja se po svojoj specifičnosti uključivanja djece s posebnim potrebama. U njemu se nalaze tri Montessori integracijske grupe, u koje su uključena djeca s teškoćama u razvoju uz onu zdravu. Zbog svojega izvanrednog postignuća i kvalitete, vrtiću je 1994. godine dodijeljena nagrada grada Zagreba (<http://www.vrtic-vrbik.zagreb.hr/default.aspx?id=11>, 10.3.2019.)

Prvi Montessori vrtić otvoren je u Splitu, 1991. godine pod nazivom *Montessori dječja kuća*. (<http://www.dv-montessori-djecjakuca.hr/o-nama/>, 10.3.2019.)

Zatim je u Zagrebu otvoren Dječji vrtić *Montessori*, 1993. godine, koji je ujedno i prvi takav vrtić u Zagrebu (<http://www.dv-montessori.hr/o-nama>, 10.3.2019.)

Obrazovanje Montessori odgajatelja započinje 2005. godine u Zagrebu, kada je s radom krenuo prvi Stručno-razvojni centar Montessori za edukaciju odgajatelja u

suradnji dvaju dječjih vrtića koji se nalaze u Zagrebu, a to su: Dječji vrtić *Montessori* te privatni Montessori Dječji vrtić *Srče*. Stručno-razvojni centar *Montessori* provjeravan je u području prakse te je ostvario suradnju s nizom hrvatskih, europskih, američkih i kanadskih Montessori stručnjaka. Isto tako, Centar zahtijeva cjeloživotno učenje i edukaciju kao i aktivno istraživanje prakse, promišljanje i provjeru teorije te konkretnu primjenu Montessori načela u točno određenim uvjetima (<http://srceko.com/edukacija/>, 18.2.2019).

5. NAJVAŽNIJA PEDAGOŠKA NAČELA MARIJE MONTESSORI

Temeljna načela prema Mariji Montessori su primjenjiva i prije rođenja djeteta kako bi se roditelji na odgovarajući način pripremili za roditeljsku ulogu. Načela su primjenjiva sve do odrasle dobi za što bolju njegu, odgoj te obrazovanje. Temeljem načela, u Nizozemskoj već od 1913. godine postoje više škole.

Izučavanje Montessori pedagogije omogućeno je praćenjem načela. Maria Montessori osniva AMI (Association Montessori Internationale), sa sjedištem u Amsterdamu, koji se definira kao globalna mreža za osposobljavanje odgajatelja i zajednica primjenom holističkoga pristupa Marije Montessori, radi razvoja sposobnosti djece te utjecaj na stvaranje produktivnih pojedinaca fokusirajući se na njihov moralni, bihevioralni, emocionalni te intelektualni razvoj (<https://montessori-ami.org/>, 18.2.2019).

Razlog osnivanja odnosi se i na čuvanje, širenje te daljnji razvoj ideja i načela Marije Montessori ključnih za pravilan i cjelovit razvoj ljudskih bića. (Phillips, 1999).

Osim navedenoga, širenja i razvoja ideja i načela, AMI ima i sljedeće ciljeve:

- ukazati na uvjete potrebne za cjelovit razvoj od samoga začeca djeteta, pa sve do njegove zrelosti u obitelji kojoj odrasta te prisutnom društvu

- ovlašćivati sve više centara za obrazovanje temeljnih načela Montessori koncepta
- pružati pomoć u oblikovanju misaonog i materijalnog okruženja koje pridonosi cjelovitom razvoju djeteta
- ukazivati na temeljna prava djece kako bi ih i ona spoznala
- ostvarivati suradnju s drugim tijelima i organizacijama, koje imaju isti cilj koji se odnosi na unapređenje odgoja i obrazovanja, ljudskih prava i mira (Philipps, 1999).

Osnivanjem AMI organizacije osigurano je postizanje visoke kvalitete upoznavanja i poučavanja Montessori načela. Osim toga, pruža se mogućnost usavršavanja za AMI trenere kojim se može započeti nakon ostvarenoga petogodišnjeg iskustva u radu prema Montessori programima te nakon uspješno položenoga ispita za AMI Montessori odgajatelja ili učitelja. Danas u svijetu postoji 36 AMI centara koji pružaju mogućnost proučavanja Montessori pedagogije te razvijanja Montessori prakse te na kraju i osposobljavanja za Montessori odgajatelja.

Kada govorimo o najvažnijim pedagoškim načelima Marije Montessori, možemo reći da su to:

5.1. Poštovanje djeteta

Maria Montessori intenzivno se zalagala za stvarne potrebe djece, bila je ustrajna u pružanju slobode djeci da se razvijaju na najprimjereniji način sukladno svojim mogućnostima, ukazivala je odraslima da pružaju partnersku suradnju odnosno pomoć za „samoodgoj“. Sve navedeno, a što je Maria Montessori promicala razvijajući svoju pedagogiju, ukazuje na to da je ona poštovala djecu. Prvi korak u poštovanju djece je razmišljanje o djetetu samom, a potom promatranje njihova razvoja, pružanje poštovanja, ljubavi te priznanja produktivnosti djece koje dovodi do pravog, kako to Maria Montessori naziva, strahopoštovanja odnosno razmišljanja koje „polazi od djeteta“ samog, a to je upravo ono zbog čega je ona i danas tako poznata i aktualna u području pedagogije odnosno odgoja djece.

5.2.Osposobljavanje osjetila i kretanje

Osjetila su nužna kako bismo mogli percipirati svijet oko sebe. Posebno su važna za djecu dok još ne znaju govoriti te se upoznaju sa stvarima preko dodira, okusa, mirisa... Maria Montessori naglašava da djeca moraju „stvari vidjeti i rukama“ te odgoj osjetila postavlja kao temelj Montessori pedagogije. Prema njezinoj definiciji aktivnost osjetila i kretanja smatra kao skupom relacija koje čovjek postavlja u određeni položaj prema živom, pa tako i neživom svijetu, čime obuhvaća i ljude u svojoj okolini. Bez navedenoga ne bi bilo postojanja odnosa među ljudima. (Seitz, Hallwachs, 1997)

Maria Montessori naglasak stavlja i na kretanje te smatra da je duhovni razvoj povezan istim. Kretanjem djeteta razvija svoju inteligenciju te ono pomaže psihičkom razvoju. U slučaju povezivanja kretanja s odgojem osjetila ispunjava se kriterij za zdravi psihički, duhovni, tjelesni te duševni razvoj djeteta.

Prema Montessori pedagogiji osposobljavanje osjetila kreće od fiziološkoga odgoja preko duhovnoga te je važno da se na pravilan način odvijaju pokreti fine i grube motorike. Samostalni rad koji je ključni dio Montessori pedagogije i intenzivno naglašavan, zaslužan je za odgoj osjetila koji se putem njega razvija.

5.3.Kako mišići pamte

U tijelu čovjeka, pa tako i djeteta postoji velik broj mišića koji su zaduženi za izvođenje pokreta različitih dijelova tijela. Da bi se ti pokreti pravilno ostvarivali, potrebna je usklađena koordinacija koja se ostvaruje preko psihe. Maria Montessori navodi naziv samovoljnih mišića čijom aktivnošću dirigira mozak. Oni rezultati učenja koji se odvijaju upravo preko mišića ne mogu se tako lako zaboraviti. Primjer toga uočava se kod naučene vožnje biciklom, koju djeca i nakon dugogodišnje pauze mogu ponovno izvoditi. Zbog toga je u Montessori ustanovama dopušteno stalno kretanje djece, kretanje se odvija dok djeca odlaze po neki materijal te ga vraćaju, kretanjem od jednog do drugog centra, igre i aktivnosti čije postizanje cilja zahtijeva kretanje i sl. Praćenje Montessori pedagogije zahtijeva prilagođavanje okoline, materijala te aktivnosti koje stalno moraju pratiti djetetovo kretanje.

5.4. „Polarizacija pažnje“

Promatranjem djece Maria Montessori dolazi do zaključka da su djeca sposobna za apsolutnu i duboku koncentraciju. Upravo to stanje definira „polarizacijom pažnje“ koje je vidljivo i na fizičkom stanju djeteta - dijete postaje mirnije, lakše se izražava te je koncentriranije. Od odgajatelja se zahtijeva da ne ometaju djetetovu koncentraciju te mu dozvole da „odluta mislima“. Maria Montessori definira koncentraciju kao sakupljanje i aktiviranje snaga koje služe i pridonose u izgradnji ličnosti.

Maria Montessori ukazuje na uočena tri stupnja koja se odvijaju prije same koncentracije. Riječ je o „pripremnim radnjama“ koje su postupni početak određene aktivnosti. Drugi i treći stupanj nazivaju se „velikim radom“. Drugi stupanj odnosi se na početak procesa koncentracije, dok je treći stupanj usmjeren na unutarnje zadovoljstvo i uravnoteženost (Seitz, Hallwachs, 1997).

5.5. Slobodan izbor

Već prethodno spomenuto, središnja tema Montessori pedagogije odnosi se na slobodu djeteta u smislu izbora čime se ono želi baviti. Maria Montessori isticala je važnost dostupnosti materijala u svakom trenutku, tako što su materijali izloženi na niskim policama kako bi ih djeca mogla sama uzeti. Omogućavanje slobodnoga izbora rezultira individualnim razvojem djeteta.

Pružanjem slobodnoga izbora ne znači da djeca smiju činiti sve što žele. Isto tako, ne znači da se treba površno služiti predmetima te ići od jednog do drugog predmeta.

Maria Montessori ističe da ustanova i odgajatelji imaju zadatak ponuditi veliki izbor materijala koji je na primjeren način „osmišljen“ te da je okolina primjerena djetetu. Sve ponuđeno treba imati određenu mjeru pa će se tako interes i sama koncentracija djece povećati te će se izbjeći ono suvišno i nepotrebno. Time odgajatelj indirektno priprema odgovarajuće materijale i uvjete za ostvarenje samostalnoga izbora djeteta koji će na najbolji mogući način utjecati na njegov cjelovit razvoj.

Odgajateljevo prepuštanje slobodnoga izbora djetetu ima veliku prednost i u razvoju autonomije te intrinzične motivacije koja omogućuje potpuno samostalna i samoodređena ponašanja djeteta (Koh, Frick, 2010).

5.6. „Pripremljena okolina“

Prostor u kojem djeca borave nužno treba biti primjeren veličinom i mogućnostima koje nudi da bi se zadovoljile dječje potrebe. Maria Montessori naglašava da je potreban namještaj koji svojim proporcijama odgovara djeci i njihovim potrebama i koji pruža materijal za vježbanje i učenje djece.

„Pripremljena okolina“ zadovoljava ujedno i načelo slobodnoga izbora te je odgojno sredstvo djece. Osim toga, djetetu se pruža mogućnost neobavezne i udobne igre i stjecanje iskustva. Da bi „pripremljena okolina“ pridonosila djetetovu razvoju, ona mora biti harmonična, jedinstvena cjelina, a ne jedinstvo različitih stvari, igračaka i materijala. Upravo „pripremljena okolina“ ostvaruje da djeca s veseljem otkrivaju svijet.

5.7. Rad s materijalom

Naglašavanje važnosti Montessori materijala, ne smije zamijeniti dijete koje stoji u središtu zanimanja Montessori pedagogije. No, može se reći da poslije djeteta, odmah dolazi materijal bez kojeg ne možemo ni zamisliti neku Montessori ustanovu. Pomoću materijala djeca stječu različita iskustva te uče tako što rukuju materijalom, ponavljaju vježbe i rješavaju zadatke.

M. Montessori naglašava da odgajatelj upoznaje djecu s predmetom preko lekcija koje se sastoje od tri stupnja. Polazi se od navođenja konkretnoga predmeta te njegovog pokazivanja. Zatim, drugi se stupanj odnosi na to da odgajatelj kaže kako se taj predmet zove. Na kraju, u trećem stupnju odgajatelj pita dijete kako se predmet zove i ono odgovara.

Djetetova aktivnost s materijalom odnosi se na to da ga ono trese, slaže pojedine dijelove, stavlja dijelove u pojedine rupice, svrstava, otkriva različitosti i sličnosti, slaže u redove, važe, mjeri, gradi ... i sve to ponavlja dok u potpunosti ne upozna materijal te

se ne prepusti nekom težem zadatku vezano za isti predmet odnosno materijal (Seitz, Hallwachs, 1997).

Kroz rukovanje s predmetima dijete se upoznaje s njegovom kakvoćom, doživljava krhkost pojedinoga materijala, služi se materijalima sačinjenim od nježnijih stvari kao što je staklo i slično i tako usvaja postupke rukovanja s lomljivim materijalima. Time razvija osjećaj za posebnu uporabu pojedinih materijala i doprinosi njihovom održavanju (http://www.nebulamontessori.hr/montessori_odgojitelj.html, 10.3.2019.).

5.8.Uloga odgajatelja

Ponašanje odgajatelja Maria Montessori opisuje kao mirno, tiho te pasivno tako da se djetetov duhovni razvoj može slobodno odvijati. Ovime ona ne smatra da je odgajatelj nevažan, naprotiv on ima vrlo veliku ulogu u procesu učenja te cjelokupnom djetetovom razvoju. Da bi odgajatelj opravdao upravo taj naziv, prije svega, potrebno je da voli djecu, kako naglašava Maria Montessori. Osim toga, potrebno je da posjeduje strpljenje, mogućnost uživljanja, razumijevanje, prirodni autoritet, duhovitost, maštovitost kao i poštovanje prema djetetu.

Kao najveću odgojnu grešku Maria Montessori navodi ljutnju odgajatelja prema djeci. Naglašava da je potrebno svoju pažnju usmjeriti na promatranje djeteta kako bi spoznao njihove stvarne potrebe i time ispunio najvažniju zadaću Montessori odgajatelja.

5.9.,,Pomozi mi da to sam učinim“

Već dobro poznati vapaj odnosno molba djeteta upućena odrasloj osobi, „Pomozi mi da to sam učinim“, postaje ono po čemu se Montessori pedagogija prepoznaje glavni je moto i temelj pristupanja djetetu. Dijete od najranije dobi ustraje u tome da se odvoji od odraslih, osamostali i razvije u slobodnu osobu, dok se odgajatelj može samo prilagoditi njegovim potrebama te ponuditi pomoć njegovom osamostaljenju.

Maria Montessori protivi se pružanju izravne pomoći, čime se uskraćuje osamostaljivanje djece koja ne žele da ih se poslužuje. Djeci zapravo najviše pomažemo ako im osiguramo da sama stječu iskustvo i pružamo traženu pedagošku pomoć.

6. PRIMJENA MONTESSORI MATERIJALA U PRAKSI

Na temelju znanstvenoga opažanja, provjere te pedagoške prakse stvoren je originalni Montessori pribor odnosno posebni didaktički materijal koji se nalazi u svakoj Montessori ustanovi, ali i u roditeljskom domu da bi se održao kontinuitet djetetove svakodnevice. Većina materijala aktualna je i danas kao što je bila za vrijeme života Marije Montessori. Zajedno s odgajateljem, materijal stvara osnovu za „pripremljenu okolinu“.

Montessori materijal razlikuje se od velikog broja ostalih igračaka i igara kojima se djeca koriste po tome što je svaki materijal osmišljen tako da pruža određeni smisao i ulogu koju dijete usmjerava određenom području, boljem razumijevanju svijeta, emocionalnom razvoju, strpljivosti, odgovornosti prema ostalima u okruženju, redu i upornosti (Koludrović, 2017) .

Maria Montessori vlastiti materijal smatra vrlo važnim te govori da je upravo taj materijal zaslužan za stjecanje znanja i usvajanje različitih pojmova i predstavlja prvu stepenicu spoznaje, zbog toga ga naziva „ključem“ koji otvara sva vrata svijeta (Seitz, Hallwachs, 1997). Upozoravala je na mogućnost pogreške da se materijal zamijeni stvarnim svijetom. Materijal čini osnovu kojom djeca spoznaju odnose i veze u svijetu te im se korištenjem istoga omogućava stjecanje iskustva i lakša spoznaja svijeta (Seitz, Hallwachs, 1997).

Osim toga, Maria Montessori oblikovala je materijal tako da se njegovom uporabom i uspješnim radom ostvari osjećaj zanesenosti ključan u daljnjem bavljenju materijalom te sudjelovanju u aktivnostima koji uključuju isti (Rajić, 2012).

Maria Montessori navodi kriterije po kojima je odabran materijal za pojedinu vježbu, a to su:

- *dostupnost* – djetetu je omogućeno uzimanje materijala za neku vježbu, neovisno je o odraslome, dijete samo može dohvatiti, uzeti, nositi ono što ga u tom trenutku zanima
- *poticanje aktivne djetetove djelatnosti* – djetetova aktivnost započinje odabranim predmetom
- *primjerenost potrebama i sposobnostima djeteta* – potrebno je omogućavati kontinuirani razvoj i nuditi materijal koje će pratiti razvojne potrebe djece, od jednostavnijeg k složenijem, od konkretnog k apstraktnom te onaj materijal koji će omogućavati usvajanje novih vještina i znanja
- *mogućnost uočavanja pogreške u radu* – Montessori materijal je oblikovan tako da djeca sama uoče pogreške i samostalno se trude u ispravljanju istih (Philipps, 1999).

Smještanje materijala i pribora u okolini u kojoj djeca borave, odnosno u prostorima predškolske ustanove, obično je na niskim otvorenim policama koje pružaju već spomenutu samostalnost u odabiru aktivnosti s nekim predmetom. M. Montessori smatra da se materijal za određenu vježbu mora nalaziti uvijek na istom mjestu, kao i da mora biti složen istim redoslijedom te se pojavljivati u istom obliku. Podrazumijeva se da materijal mora biti čist i neoštećen (Philipps, 1999). Značajna je raznovrsnost materijala kako bi ga dijete moglo birati po svojim sklonostima, potrebama i interesu.

Odgajateljeva uloga je u posredovanju između pribora i djeteta, što znači da je dužan pokazati kako rukovati nekim predmetom, odnosno koji je način uporabe istog predmeta, materijala ili pribora kojim se djeca svakodnevno služe. Prema tome, odgajatelj treba izbjegavati objašnjavanje onoga što radi, treba se usmjeriti na postizanje željenoga učinka korištenjem što manje riječi, na taj način dijete samostalno uviđa način korištenja te donosi zaključke. Kako to Maria Montessori govori: „Dijete mora imati

slobodu, slobodu da griješi, slobodu da traži i samo nađe ispravan način!“ (Philipps, 1999). Dopuštanje slobode djetetu omogućava prijelaz na višu razinu znanja te kontinuirani razvoj djetetove osobnosti.

Svaki kvalitetno osmišljeni didaktički Montessori materijal omogućuje upravo to, kontinuirani i postupni dječji razvoj. On bi u sebi trebao imati ugrađenu pripremu „zone sljedećeg razvoja“, ali i potencijal za komunikaciju i interakciju odgajatelja s djecom, koji to pravovremeno mora procijeniti i voditi na pravilan način. Odgajatelj najprije polazi od sebe i svojega individualnog stanja razvoja na temelju kojeg može djeci pružiti razvojnu pomoć koja je usmjerena na usvajanje „zone sljedećeg razvoja“. Maria Montessori je to uvidjela te „zonu sljedećeg razvoja“ tumači kao napinjanje dječjih snaga na neku novu, veću razinu (Bašić, 2011).

Maria Montessori razlikuje različita područja materijala kao i njihovu primjenu:

1. materijal kojim se provode vježbe za praktični život
2. osjetilni materijal
3. materijal za matematiku
4. materijal za jezik
5. materijal za svemirski odgoj.

(Seitz, Hallwachs, 1997)

6.1. Materijal kojim se provode vježbe za praktični život

Da bi djeca uspješno prolazila kroz vježbe koje slične stvarnom životu i pripremaju ih za praktični život, svi ti materijali moraju biti prilagođeni djetetovu uzrastu. Potrebno je krenuti od djetetove okoline uvodeći male promjene u prostoru kojima će on biti primjeren djetetu i njegovim potrebama. Materijal, oblik i boja moraju biti poticajni za djecu te privlačiti njihovu pozornost. Primjerice, možemo ispod umivaonika staviti malu stolicu s koje se dijete ne može poskliznuti, ručnike spustiti malo niže kako bi ih i djeca mogla dohvatiti, ogledalo za djecu isto tako postaviti niže kako bi se mogla i ona ogledati i slično (Seitz, Hallwachs, 1997).

Osim toga, potrebno je djeci pružiti mogućnost sudjelovanja u obavljanju kućanskih poslova koji im pružaju zabavu, ali ujedno i mogućnost da djeca stječu navike, aktiviraju se, pomognu te upoznaju s procesom obavljanja navedenih poslova. Dijete možemo uključiti kada, na primjer, zalijevamo cvijeće, pospremamo stol, brišemo police, kuhamo te kada pospremamo njegovu sobu kako bi samo uvidjelo odgovornost i važnost uređenja vlastitoga prostora. Osim toga, djetetu možemo ponuditi pribor za prišivanje gumbi, lijepljenje na čičak, spajanje kukica, odnosno sve ono što imamo i koristimo u vlastitom kućanstvu (Seitz, Hallwachs, 1997).

Maria Montessori navodi vježbe koje se odnose na tri područja:

1. *briga za samoga sebe* – vježbe uključuju brigu za vlastitu obuću i odjeću, za higijenu i ostale svakodnevne aktivnosti
2. *briga za okolinu* – vježbe se odnose na rad u vrtu, na održavanju čistoće u domu, čistoće odjeće i slično
3. *vježbe koje su povezane sa životom u zajednici* – vježbe koje uključuju, na primjer, dolazak i prihvat gostiju, njihovo pozdravljanje, ponuda pićem i jelom i slično

(Seitz, Hallwachs, 1997)

Kod ovih vježbi značajna je uloga odgajatelja kojem se stavlja zadaća osvješćivanja svega onoga što dijete radi, prema Mariji Montessori radi se o nazivu „analiza pokreta“. Analiza pokreta sastavljena je od pokušaja koji vode spoznaji pojedinih koraka. Zatim, pojedine pokrete treba realizirati na pravilan način i odvojeno ih uvježbavati (Seitz, Hallwachs, 1997).

Vježbe za praktični život postavljaju se kao temelj Montessori materijala te omogućuju djeci razvoj ustrajnosti koja je ključna u rješavanju određenoga problema, kao i koncentraciji te koordinaciji pokreta i samostalnosti svakog pojedinog djeteta. Velik dio vježbi odnosi se na mlađu djecu, do 3 godine, ona starija djeca prestaju biti toliko zainteresirana.

6.2. Osjetilni materijal

Maria Montessori proces istraživanja osjetilnoga materijala naziva meditativnim, te ističe važnost koncentracije koja dovodi do stanja meditacije. Naglašava da je značajka genija sposobnost dužeg bavljenja jednim predmetom te njegovog proučavanja i istraživanja. (Seitz, Hallwachs, 1997).

Upravo ta jednostavnost materijala, koja je rezultat toga što je materijal napravljen tako da se uvijek odnosi na jedno osjetilo, predstavlja veliku prednost za dijete. Dijete svoju percepciju intenzivnije provodi nad osjetilnim materijalom i povećava koncentraciju bavljenja njime. Ponavljajući vježbe osjetilnoga materijala kod djece se postiže mir.

Preko osjetilnoga materijala djeca razvijaju sposobnost razlikovanja, upoznaju se sa zakonitostima određenih predmeta, njihovom funkcijom i razvijaju kreativnost koja im je značajna u stvaranju i oblikovanju ponuđenoga materijala.

Autorica Phillips (1999) naglašava važnost sljedećih osjetila te navodi pribor i materijale koji pomažu razvoju istih:

- *vidno osjetilo* značajno za razlikovanje prostornih dimenzija, a njegovu razvoju pomažu drveni valjci za umetanje, ružičasti toranj, smeđe stube, crveni prutovi
- *vidno osjetilo* za razlikovanje boja, a razvija se pomoću obojenih pločica
- *vidno i stereognostičko osjetilo* za razlikovanje oblika, razvija se pomoću geometrijskoga ormarića, tajanstvene vrećice te sjemenki
- *osjetilo dodira* za razlikovanje površina, potrebno je djeci ponuditi hrapave i glatke površine, po hrapavosti stupnjevane pločice, kutiju s tkaninama

- *osjetilo težine* za opažanje teškog za koje su specifične težinske pločice
- *osjetilo sluha* za razlikovanje zvukova, djeci se mogu ponuditi zvučni valjčići i zvona
- *osjetilo topline* za razlikovanje temperature, termičke bočice kao i termičke pločice
- *osjetilo okusa*, poželjni je ponuditi djeci okusne bočice
- *osjetljivost mirisa*, mirisne bočice
- *osjetilo vida i spoznaja oblika* nužna za vidno razlikovanje, specifični su konstruktivni trokuti, valjčići, binomska i trinomska kocka (Phillips, 1999)

6.3.Materijal za matematiku

Nakon savladanih temeljnih sposobnosti preko konkretnog rada, dijete postaje sposobno i za nešto više odnosno za stvarnu apstrakciju koja je sadržana u području matematike. Koristeći se vježbama za život djeca indirektno postaju dovoljno spremna i sposobna za rad s materijalom iz područja matematike. Potrebno je koristiti dovoljno jasne i logične radnje s dovoljnim brojem ponavljanja istih kako bi se kod djece razvila sposobnost razmišljanja prema određenom redu što je ključ za rješavanje matematičkih problema. Učenje s matematičkim materijalom možemo definirati i kao kinestetičko, odnosno učenje kroz rad (Seitz, Hallwachs, 1997).

Od najranije dobi djeca pokazuju zanimanje za brojke. Ono što prvo usvoje jest brojenje i s veseljem pokazuju svojim prijateljima i odgajateljima kako oni znaju brojiti do 10, ili čak 100. Vrlo je važan razvoj „matematičkog duha“ kako se kasnije ne bi kod djece javljale poteškoće kada je riječ o težim zadacima kao što su zbrajanje, oduzimanje i slično. Kako bi spriječili upravo te poteškoće, neizostavna je okolina s pripremljenim matematičkim poticajima koja će im omogućiti da na neobavezan i spontan način kroz igru usvoje i one nešto teže matematičke sadržaje.

6.4.Materijal za jezik

Materijal kojim djeca osvješčuju postojanje slova, riječi, jezika, neizostavni je dio „pripremljene okoline“. Preko konkretnoga materijala za jezik djeca u starijoj dobi spontano uče čitati i pisati i ovi su procesi olakšani upravo zbog korištenja navedenoga materijala. Montessori materijal koristi se na kinestetički način, tako da se djeca prvo opipom upoznaju s njima i njihovim oblikom. Maria Montessori naglašava da je riječ o „pamćenju mišića“. Zbog toga, postoje djeca koja prvo svladaju pisanje slova, iako ne usvoje njihovo značenje. Maria Montessori željela je provoditi „totalno čitanje“ s djecom, kako bi djeca razumjela prethodno pročitani sadržaj, a s druge strane, usvojila proces čitanja i njegova pravila.

Jezik za dijete ne predstavlja samo nastavni predmet, već istaknuti dio njegove okoline, neodvojiv je od svih područja života (Wilkefeldt, 2011). Stoga, jezik ima veliki značaj i nužan je u djetetovu daljnjem obrazovanju i aktivnom sudjelovanju u životu, potrebno je raznim materijalima olakšati djeci proces usvajanja jezika.

Djeci možemo ponuditi materijale koji će ga potaknuti na samostalan govor, razgovor s drugom djecom, opisivanje i imenovanje različitih predmeta i stvari, na slaganje riječi od ponuđenih slova i uvježbavanje pisanja, na čitanje naziva predmeta, na vlastito zapisivanje misli i čitanje misli drugih (Philipps, 1999). Predmeti i pojave koji se nalaze u materijalima za jezik potrebno je prilagoditi djetetovu okruženju i okolini u kojoj boravi jer će lakše usvojiti one koje poznaje od onih za koje nikad nije čulo.

6.5.Materijal za svemirski odgoj

Maria Montessori pridodaje važnost svemirskom odgoju odnosno upoznavanju svijeta oko sebe te razvija materijal koji će omogućiti upravo to. Materijal za svemirski odgoj uključuje globuse, atlase, zastave, albume koji se kreiraju u suradnji s djecom, materijali sa životinjama i biljkama, slike povijesnih razdoblja, razne materijale za izvođenje pokusa, zbirke materijala i slično (Philipps, 1999). Preko navedenih materijala, Maria Montessori je željela djeci omogućiti uspostavljanje kontakta sa

svijetom te im pomoći u usvajanju temeljnih znanja i iskustava o svijetu i postojanju svemira (Seitz, Hallwachs, 1997).

Uvidom u različite literature za isti materijal koristi se i naziv *kozmičkoga odgoja*, odnosno *pribor za kozmički odgoj*. Stoga S. Philipps (1999) naglašava da se svemirski odnosno kozmički odgoj ne bi trebao odnositi samo na zemljopis nego i na: zoologiju, botaniku, povijest, umjetnost, etiku, antropologiju, astronomiju i slična područja. Svemirski odgoj povezan je sa svim područjima humanoga života i potiče kod djece istraživanje međuovisnosti pojava i stvari u svijetu.

7. OBLIKOVANJE MONTESSORI PROSTORA

Kada je riječ o prostoru u Montessori ustanovama, on nudi sve što djetetu treba za tjelesni, umni, duševni i duhovni razvoj. Prostor je uređen tako da ispunjava stvarne, trenutačne potrebe i omogućava djetetov cjelokupni razvoj. Prostor koji ispunjava navedene kriterije Maria Montessori naziva „pripremljenom okolinom“, koja je već prethodno spomenuta (Philipps, 1999). Maria Montessori postavlja iznimno stroga mjerila za uređenje i izgled prostora, čime naglašava njegovu važnost u djetetovu razvoju.

Autori Garmaz i Tomašević (2018) ističu važnost uređenja prostora stvarnim slikama prirode, zavičaja djece, umjetničkim slikama, slikama iz života te religijskim simbolima. Upućuju i na namještaj odnosno stolove i stolce koji svojom veličinom trebaju odgovarati djeci. Osim toga, djeci treba biti omogućen individualni rad i na podu, odnosno malenim tepisima koji su uloženi u posebne stalke za lakše uzimanje i premještanje na željeno mjesto. Nadalje, u prostoru trebaju biti biljke koje zahtijevaju brigu djece i odgajatelja (Garmaz, Tomašević, 2018).

Osim toga, Schäfer stavlja naglasak na jasnu podjelu prostora koji uključuje: odvojeni dio s kutom u kojem se nalaze lutke i pribor za lutke, mali štednjak, igračke, predmeti koji nalikuju onima iz kućanstva i slično. Smatra da bi djeci trebao biti na raspolaganju kut za gradnju te otvorene police s razvrstanim knjigama i materijalima za

vježbu te mjesto za „rad“ u kojem se djeca mogu slobodno kretati, penjati i skakati. Potreban je i odvojeni kut kako bi se zadovoljila dječja potreba za mirom i „samoćom“ (Schäfer, 2015).

Prostor u Montessori vrtiću treba biti ispunjen priborom i materijalom koji mami dječju pažnju i potiče na rukovanje. Ključ stoji u dobro opremljenom prostoru koji omogućava lakši rad s djecom (Philipps, 1999). Cilj je stvoriti okolinu u kojoj se djeca osjećaju kao u vlastitom domu, s lakoćom istražuju i upoznaju stvari oko sebe (Schäfer, 2015).

Okolina je ta koja mora biti usredotočena i prilagođena djetetu kako bi se ono s lakoćom moglo uspješno razvijati i stjecati samopoštovanje (Pitamic, 2013).

8. ULOGA ODGAJATELJA U MONTESSORI PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Bez obzira što se stavlja naglasak na samostalnost djece, uloga odgajatelja iznimno je važna. Da bi pozitivno utjecao i uspješno odgovarao na potrebe djece, prije svega on bi trebao biti iznimno vedra, vesela i raspoložena osoba, nježna, suzdržana, strpljiva, dosljedna, pažljiva u govoru i kretnjama te vrlo čista i uredna osoba. Svojim ponašanjem određuje zapravo ponašanje djece jer se ona prilagođavaju odraslima (Philipps, 1999).

Prije svega, svaki bi odgajatelj trebao pridavati važnost unutrašnjoj pripremi te istraživati vlastite nedostatke i mane. Da bi se odgajatelj pripremio iznutra, potrebno je da proučava sebe metodičkom ustrajnošću te da radi na potiskivanju vlastitih nedostataka koji bi mogli predstavljati prepreku u odnosu s djecom. Svoje loše sklonosti može ispraviti na dva načina, od kojih je jedan unutrašnji i se odnosi na borbu samoga sebe protiv mana koje je prethodno spoznao. Druga mogućnost ima vanjski karakter u kojoj je ključna okolina koja otkriva naše loše sklonosti ukazujući nam na postojanje istih (Montessori, 2003).

Odgajatelj trebaju razviti sposobnost indirektnoga sudjelovanja u odgoju djece i u njihovu vođenju, omogućiti djetetu da se samostalno gradi te pronade vlastiti odgovarajući ritam, samo odlučuje te postaje neovisno. Sve to, odgajatelj omogućuje djeci pružajući podršku i izricanje pohvale kada je to potrebno i zaslužno. Odgajatelj treba prepoznati kada djetetu treba ponuditi poticaj kada se „izgubi“ i pružiti mogućnosti sve dok ono samo ne nauči izabrati (Philipps, 1999).

Za sudjelovanje odgajatelja u dječjim aktivnostima nužno je odmjeriti, kako to Lawrence naglašava, pravu mjeru pomoći i ne pružati više od onoga što je pojedinom djetetu u tom trenutku potrebno. Iako je ponekad teško ne otkriti ono što vidimo i što nam je očito, ali potrebna je strpljivost. Na nedostatak naše brzopletosti i nestrpljivosti djeca će mrzovoljno reagirati te govoriti da im to nismo trebali reći da oni to već znaju. Potrebno je prepoznati pravu vrstu pomoći koja je potrebna djetetu u određenom trenutku i pružiti je. (Lawrence, 2003).

Prema S. Philipps (1999) Montessori odgajatelj je kao most koji spaja okolinu i dijete, ukazuje djeci na određene vježbe, promatra ga, zapaža njegove potrebe i u skladu s tim priprema okolinu prikladnu uočenim potrebama. Ukazuje djetetu na uporabu pojedinoga pribora i materijala, pokazuje mu uvijek isti način korištenja i omogućuje mu samostalnost u daljnjem stjecanju znanja. Kako dijete stječe sve više znanja, tako odgajatelj postaje sve manje primjetan, odnosno njegova pažnja se preusmjerava na opažanje djeteta. To ne znači da odgajatelj ne obraća više pozornost na to dijete koje je postiglo viši stupanj razvoja, nego pridonosi svojim neupadnim i tihim ponašanjem koncentraciji i ljubavi za rad kod tog djeteta.

Maria Montessori je naglašavala važnost stalne i kontinuirane naobrazbe Montessori odgajatelja te da budu i strasni zaljubljenici u svoj posao kao i to da rade na uklanjanju nedostataka koji priječe vezu s djetetom. Naglašavala je da odgajatelj, prije svega, da bi odgajao, mora biti odgojen (Philipps, 1999).

Da bi Montessori odgajatelj u punom smislu te riječi mogao uspješno izvršavati svoje obveze, potrebno je da radi na osobnoj pripremi koju čine:

- *razvijanje stabilnosti ličnosti i dosljednosti u ponašanju* – ključna je emocionalna stabilnost odgajatelja, zanemarivost osobnih problema dok je u kontaktu s djecom, snaga pozitivnoga utjecaja, tolerantnost, otvorenost za različita rješenja i slično
- *njegovanje izgleda* – uredan odgajatelj, prikladne odjeće, svojim izgledom ne smije odvrćati pozornost s Montessori pribora
- *komunikativnost* – otvorenost prema roditeljima kako bi i odgajatelj i roditelji bili upućeni u djetetov razvoj.

Osim osobne pripreme, važna je i stručna priprema koja se odnosi na stjecanje znanja:

- *o sebi samom kao čovjeku* – svjesnost vlastitog ponašanja, iskustvo praktičnog rada s djecom
- *o razvojnim stupnjevima djeteta* – pomoć djeci u razvoju, oblikovanje pripremljene okoline, potrebno znanje koje se prenosi na dijete
- *o Montessori priboru i načinima na koji se koristi* – poznavanje teorije i način korištenja Montessori pribora
- *opažanja* – opažanjem utvrditi razvojni stupanj djeteta, vođenje iscrpnih bilješki, vođenje dokumentacije
- *mora odrediti stupanj koncentracije na rad* – vježba indirektnog poticanja djeteta i neuplitanje u njegov rad

Povrh svega, odgajatelj mora izvršiti i unutarnju pripremu za rad koja obuhvaća:

- *razvoj smjernosti u kontaktu s djecom* – razlika u godinama u komunikaciji s djetetom se izjednačava
 - *razvoj strpljivosti* – dijete gubi hrabrost za samostalnim djelovanjem ako se odgajatelj prema njemu ponaša ljutito i glasno govori
 - *razvoj prihvaćanja* – prihvatiti dijete onakvo kakvo jest
 - *razvoj poštovanja*
 - *razvoj jednake brige za sve* – na jednak način odgajatelj se mora brinuti za svu djecu u skupini
 - *usavršavanje svojega ponašanja do uzornosti* – briga o tome što odgajatelj radi i kako to djeluje na dijete
- (Philipps, 1999)

Kada je odgajatelj usavršio sve navedene pripreme, ne smije zaboraviti na zadaću koja se stavlja pred njega, a to je odgajanje djeteta. Odgajanje djeteta će postići kroz niz manjih zadataka koji se svakodnevno stavljaju pred njega, a odnose se na očuvanje i nadgledanje pribora i reda u prostoru, kao i pružanje pomoći u prirodnom procesu samoizgradnje djeteta. Osim toga, dužnost mu je poznavanje materijala i načina njihovog korištenja te nadzor „radne atmosfere“ u ustanovi. Potrebno je usavršiti sposobnost indirektnog uplitanja koje sa sobom nosi spontanost u odgoju djeteta. Važno je da djecu ne prekida kada su u stupnju duboke koncentracije i samostalno pokušavaju svladati neku prepreku ili traže rješenje.

Potrebno je kada dijete završi s radom, obratiti mu se s izrazom odobravanja koje djetetu pruža ohrabrenje i samopouzdanje (Philipps, 1999).

Cilj je ostvariti međusobnu suradnju odgajatelja i djeteta u kojem nema pobjednika i pobijeđenih, nego samo onih koji žele živjeti u skladu. Maria Montessori navodi kako se odgajateljem treba postajati svaki dan iznova (Philipps, 1999)!

9. SKUPINA DJECE U MONTESSORI PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Veličina skupine, kao i broj odgajatelja u predškolskoj ustanovi određuje se prema tome jesu li u grupi mlađa djeca do tri godine, ili ona starija od tri do šest, ili se radi o mješovitoj grupi. U grupi u kojoj su mlađa djeca koja zahtijevaju više pažnje i pomoći u odijevanju, zamjeni pelena, hranjenju i slično, predviđene su dvije odgajateljice te je smanjen broj djece do deset (Schäfer, 2015).

U Montessori vrtiće djeca mogu početi polaziti u dobi od 1,5 godine ili 2 do 4 godine, ovisno u kojoj će dobi za njih taj polazak predstavljati sreću i osjećaj ugone u prostorijama Montessori vrtića (Stevanović, 2003).

Prilikom sastavljanja Montessori skupine vodi se načelom raznovrsnosti. Poželjno je da su u grupi djeca različite dobi, od oko 2,5 godine do dobi polaska u školu te se vodi računa da je broj djevojčica i dječaka podjednak. Prilikom rasporeda u grupama kod djece se uzima u obzir njihov razvojni stupanj u području fine i grube motorike, osjetilnosti i percepciji, kao i razumijevanju govora i govornom izražavanju. Osim toga, u obzir se uzima sposobnost i volja za druženjem i interakcijom s drugom djecom te odraslima. Svako dijete u grupi pokazuje interes za nečim drugim te pokazuje različit stupanj razvoja u odnosu na nekog drugog. Prednost je u tome što starija djeca pomažu mlađoj pokazujući im svoje sposobnosti koje i oni spontano i s vremenom usvajaju promatrajući ih. Kada uvide sposobnost starijih, mlađa djeca traže određeni stupanj zaštite od njih, a time starija pružaju odgovornost čime razvijaju vlastito samopouzdanje. Pomažući mlađoj djeci u aktivnostima i rukovanju predmetima, starija djeca samo uvježbavaju već prethodno stečeno znanje što im omogućava određenu sigurnost i samosvijest.

U mješovitoj grupi odgajatelj se na početku mora više truditi i biti sposoban djelovati na više razvojnih stupnjeva te se prilagođavati interesima djece, što ga ne smije sprječavati, nego mu treba biti poticaj za ostvarenje cilja skladne i harmonične atmosfere pune razumijevanja, topline, pomoći, podrške te ljubavi.

U drugom dijelu rada bit će prikazani rezultati istraživanja kojim se željelo dobiti uvid u percepciju roditelja čija su djeca u skupinama u kojima se primjenjuje Montessori koncept te njihovo zadovoljstvo primjenom navedenoga koncepta.

10. EMPIRIJSKO ISPRAŽIVANJE

Cilj istraživanja bio je ispitati zadovoljstvo roditelja primjenom Montessori pedagogije u predškolskoj ustanovi koju polazi njihovo dijete. Ispitala se njihova procjena i zadovoljstvo suradnjom koja se ostvaruje na relaciji vrtić-obitelj te koje su vrijednosti prema njihovoj procjeni naglašene u odgojno-obrazovnom radu s djecom. Nadalje, željelo se ispitati postoje li razlike ili korelacije s nekim sociodemografskim obilježjima ispitanika.

Sukladno cilju istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Roditelji visoko procjenjuju odgojno-obrazovni rad predškolske ustanove na skali ukupnoga zadovoljstva.

H2: Postoji statistički značajna razlika u procjeni zadovoljstva radom predškolske ustanove s obzirom na stupanj stručne spreme roditelja.

H3: Dobno stariji roditelji daju više procjene vrijednostima u odgojno-obrazovnom radu od mlađih roditelja.

Uzorak i instrument

Istraživanje je provedeno u tri predškolske ustanove s područje grada Zagreba i Karlovca u kojima se provodi program Montessori pedagogije. Ispitanici su bili roditelji djece polaznika četiri odgojne skupine (N=81), a primijenjen je upitnik konstruiran za potrebe ovoga istraživanja. Upitnik se sastoji od dva dijela. Prvi dio ispituje sociodemografska obilježja gdje su roditelji zaokruživanjem odgovarali o svojem statusu (dob, radni staž, stupanj stručne spreme, spol), a drugi dio odnosi se na procjenu roditeljskoga zadovoljstva oblicima suradnje i odgojno-obrazovnim radom vrtića. Na

peterostupanjskoj Likertovoj skali izražavali su svoj stupanj slaganja s navedenim varijablama od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem (V28-V58), a kojima se ispituje njihovo zadovoljstvo. Nadalje, ispitala se njihova procjena o zastupljenosti nekih oblika suradnje i vrijednosti koje se potiču u vrtiću izražavanjem stavova na peterostupanjskoj ordinalnoj skali čije su vrijednosti u rasponu od 1-nikada do 5-uvijek (V1-V27).

Rezultati i rasprava

Osnovne deskriptivne vrijednosti skale na varijablama koje čine zadovoljstvo prikazane su u Tablici 1.

Tablica 1. Osnovne deskriptivne vrijednosti skale

	N	Range	Min.	Max.	Mean		Std. D.	Skewness		Kurtosis	
	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Stat.	Std. E.	Stat.	Stat.	Std. E.	Stat.	Std. E.
v28	81	4	1	5	4,52	,086	,776	-2,035	,267	5,208	,529
v29	81	3	2	5	4,73	,061	,548	-2,399	,267	7,262	,529
v30	78	4	1	5	3,74	,141	1,242	-,537	,272	-,944	,538
v31	81	4	1	5	4,12	,112	1,005	-1,163	,267	1,009	,529
v32	77	4	1	5	3,36	,143	1,256	-,071	,274	-1,056	,541
v33	81	4	1	5	4,65	,079	,710	-2,609	,267	8,511	,529
v34	78	4	1	5	3,49	,148	1,307	-,330	,272	-1,070	,538
v35	77	4	1	5	3,27	,153	1,344	-,183	,274	-1,040	,541
v36	74	4	1	5	2,89	,156	1,340	,167	,279	-1,011	,552
v37	73	4	1	5	2,88	,162	1,384	,162	,281	-1,066	,555
v38	80	1	4	5	4,78	,047	,420	-1,342	,269	-,204	,532
v39	81	2	3	5	4,65	,061	,551	-1,333	,267	,864	,529
v40	81	2	3	5	4,56	,068	,612	-1,054	,267	,113	,529
v41	80	2	3	5	4,69	,058	,518	-1,374	,269	,956	,532
v42	80	4	1	5	4,29	,108	,970	-1,294	,269	1,385	,532
v43	81	2	3	5	4,80	,048	,431	-2,018	,267	3,330	,529

v44	80	2	3	5	4,78	,053	,477	-2,035	,269	3,514	,532
v45	80	3	2	5	4,54	,073	,655	-1,389	,269	1,946	,532
v46	80	2	3	5	4,76	,054	,484	-1,922	,269	3,010	,532
v47	80	2	3	5	4,84	,049	,434	-2,761	,269	7,372	,532
v48	80	2	3	5	4,66	,059	,526	-1,225	,269	,516	,532
v49	80	3	2	5	4,88	,048	,432	-4,556	,269	25,263	,532
v50	79	4	1	5	2,94	,167	1,488	,159	,271	-1,325	,535
v51	79	4	1	5	3,66	,125	1,108	-,499	,271	-,233	,535
v52	80	2	3	5	4,77	,050	,449	-1,763	,269	2,196	,532
v53	80	3	2	5	4,22	,094	,842	-,842	,269	-,024	,532
v54	80	3	2	5	4,06	,100	,891	-,565	,269	-,575	,532
v55	80	1	4	5	4,84	,042	,371	-1,865	,269	1,515	,532
v56	80	3	2	5	4,66	,073	,655	-2,015	,269	3,705	,532
v57	78	2	3	5	4,88	,041	,360	-3,275	,272	11,068	,538
v58	80	2	3	5	4,63	,067	,603	-1,386	,269	,905	,532
Valid N (listwise)	61										

Legenda: V28; Informativni roditeljski sastanci , V29; Redovite obavijesti i poruke na oglasnoj ploči za roditelje ,V30; Kreativne radionice za roditelje , V31; Roditeljski sastanci o temama odgoja i obrazovanja djece, V32.; Pomaganje odgajateljima oko provođenja posjeta i izleta, V33; Individualni razgovori (konzultacije) roditelja i odgajatelja , V34; Edukativne igraonice za djecu i roditelje, V35; Volontiranje roditelja u skupini, V36; Obiteljski izleti, V37; Posjet djetetovom domu ili mjestu rada člana obitelji, V38; Ovaj vrtić potiče cjeloviti razvoj djece, V39; Vrtić koji pohađa moje dijete ispunio je moja očekivanja, V40; Ovaj vrtić smatra roditelje važnim partnerima, V41; Rado dolazim na roditeljske sastanke, V42; Rado se odazivam na radne akcije koje se odvijaju u vrtiću, V43; U vrtiću se osjećam dobrodošlo, V44; Vrtić mi omogućava da pružim podršku svome djetetu u razvoju, V45; Odgajatelji uvijek imaju vremena uključiti roditelje u zbivanja u vrtiću, V46; Moje je dijete motivirano za igre i aktivnosti u vrtiću, V47; Na roditeljskom sastanku svatko može izraziti svoje mišljenje, V48; Nikada ne sumnjam u metode rada kojima odgajatelji poučavaju moje dijete, V49; Imam povjerenje u odgajatelje, V50; Slažem se s time da odgajatelji trebaju posjećivati domove djece iz skupine, V51; Često sudjelujem u događajima u vrtiću, V52; Smatram da moje dijete u ovom vrtiću razvija kompetencije koje su mu potrebne u životu., V53; Sposobna/an sam analizirati i vrednovati elemente odgojno – obrazovnog procesa, V54, Sposobna/an sam kritički prosuditi uspješnost realizacije kurikuluma vrtića, V55; S odgajateljima mogu otvoreno razgovarati o problemima na koje nailazim, V56, Volim posjećivati svečanosti koje se održavaju u okviru vrtića, V57; Dobra suradnja između roditelja i odgajatelja razvija socijalne kompetencije kod djece, V58; Dobro sam informiran/-a o svim događanjima u skupini moga djeteta.

Tablica 1a. Deskriptivne vrijednosti skale kompozitne varijable

	N	Range	Min.	Max.	Mean		Std. D.	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. E.	Statistic	Statistic	Std. E.	Statistic	Std. E.
Ukupno zadovoljstvo	61	1,65	3,35	5,00	4,2861	,05832	,45546	-,035	,306	-1,068	,604
Valid N (listwise)	61										

S obzirom na specifičnost distribucije (*skewness*) vidljiva je uglavnom blaga lijeva asimetrija (dok neke varijable imaju izraženu asimetriju), što ukazuje na preferenciju ispitanika prema pozitivnim vrijednostima, a blaga platikurtična *sampling* distribucija odnosno spljoštenost distribucije (*kurtosis*) prema vrijednostima ukazuje na veću disperziju rezultata oko aritmetičke sredine. Vrijednosti mjera centralne tendencije ukazuju da ispitanici visoko procjenjuju odgojno-obrazovni rad odnosno da je njihovo zadovoljstvo radom vrtića prilično veliko osim na v36 (AS=2.89) i v37 (AS=2.88) koje se odnose na obiteljske izlete i posjet roditeljskom domu ili radnom mjestu roditelja kojima su dali nešto niže procjene. Redovito informiranje na roditeljskim kutićima (v28; AS=4.52) i informativni roditeljski sastanci (v29; AS=4.73) očekivano su dobili visoke procjene roditelja što prema vrijednostima odražava njihovo veliko zadovoljstvo tim oblicima suradnje. Roditeljima je izrazito važno povjerenje u odgajatelje i dobru suradnju na relaciji odgajatelj-roditelj koju smatraju ključnom u razvoju socijalnih vještina kod djece, a što je i vidljivo na v49 (AS=4.88), kao i na v57 (AS=4.88) gdje su izrazili najviši stupanj slaganja. Za potrebe testiranja hipoteza konstruirana je kompozitna varijabla ukupnoga zadovoljstva roditelja (AS=4.28; SD=0,455) vidljivo u

Tablici 1a te se može reći da su ispitanici prilično zadovoljni odgojno-obrazovnim radom skupine u kojoj se provodi Montessori koncept kao primarni program.

U Tablici 2. i 2a. vidljivi su rezultati *One sample t* testa u *bootstrapped* modelu, a koji pokazuju statističku značajnost kojim se ispitala prva hipoteza.

Tablica 2. Vrijednosti *OneSample* testa

	Test Value = 3					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
Ukupno zadovoljstvo	22,054	60	,000	1,28609	1,1694	1,4027

Tablica 2a. Vrijednosti *BootstrapOneSample* testa

	Mean Difference	Bootstrap ^a				
		Bias	Std. Error	Sig. (2-tailed)	95% Confidence Interval	
					Lower	Upper
Ukupno zadovoljstvo	1,28609	,00146	,05817	,001	1,17298	1,40190

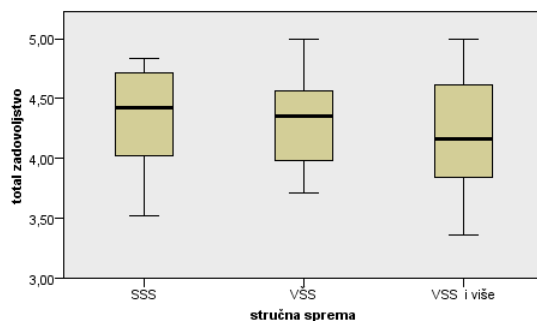
a. Unless otherwise noted, bootstrap results are based on 1000 bootstrap samples

Kako bi se utvrdilo odstupanje aritmetičke sredine uzorka od zadane kriterijske vrijednosti, primijenjen je *One sample t*-test. Zadana teorijska vrijednost je 3. Kako bi se

dobio što precizniji i pouzdaniji rezultat, koristi se *Bootstrapping* postupak re-uzorkovanja. S obzirom da je MeanDifference = 1,28, a sukladno smjeru skale, potvrđuje se prva hipoteza kojom se pretpostavilo da su roditelji iz uzorka zadovoljni odgojno-obrazovnim radom vrtića koji pohađa njihovo dijete. Ovaj rezultat zapravo je bio i očekivan jer samim odabirom opisanoga programa pri upisu u vrtić roditelji već iskazuju zadovoljstvo takvim pristupom odgojno-obrazovnom radu i potrebama djece. To bi mogao biti vrlo jasan pokazatelj kako raznovrsni programi koji se nude u okviru predškolskih ustanova, a koje roditelji imaju priliku samostalno odabrati prilikom upisa djece, unaprjeđuju kvalitetu ustanove i povećavaju zadovoljstvo roditelja, a i djece.

Za testiranje H2 - *Postoji statistički značajna razlika u procjeni zadovoljstva radom predškolske ustanove s obzirom na stupanj stručne spreme roditelja* primijenjen je neparametrijski Jonckheere-Terpstra test u kojem smo zadržali SSS (N=16), VŠS(N=10) i VSS (N=50), dok smo NKV (N=1) izuzeli iz daljnje analize zbog malog broja ispitanika.

Independent-Samples Jonckheere-Terpstra Test for Ordered Alternatives

Total N	57
Test Statistic	360,500
Standard Error	60,260
Standardized Test Statistic	-,738
Asymptotic Sig. (2-sided test)	,460

1. Multiple comparisons are not performed because the overall test does not show significant differences across samples.

Slika 1. Vrijednosti Jonckheere-Terpstra testa

Kao što je vidljivo iz rezultata i vrijednosti Jonckheere-Terpstra testa ne postoji statistički značajna razlika u zadovoljstvu roditelja radom vrtića s obzirom na stupanj stručne spreme te se H2 odbacuje.

Za testiranje H3 - *Dobno stariji roditelji daju više procjene vrijednostima u odgojno-obrazovnom radu od mlađih roditelja* primijenjen je neparametrijski Spearman-ovrho koeficijent korelacije.

Tablica 3. Spearman-ovrho koeficijent korelacije

			Dob	Ukupno vrijednosti	
Spearman'srho	Dob	CorrelationCoefficient	1,000	,068	
		Sig. (2-tailed)	.	,567	
		N	80	74	
		Ukupno vrijednosti	CorrelationCoefficient	,068	1,000
			Sig. (2-tailed)	,567	.
			N	74	75

Iz Tablice 3. vidljive vrijednosti ukazuju da ne postoji povezanost procjene roditelja o vrijednostima koje se potiču u odgojnim skupinama njihove djece s obzirom na dob roditelja te se time odbacuje i ova hipoteza. Većina ispitanih roditelja je bila u dobi od 31 do 40 (59%) te u dobi od 41 do 50 (27%), a njih 8 u dobi od 21 do 30 godina te bi se moglo reći da se zbog disproporcije uzorka ne uočava razlika ili smo jednostavno krivo pretpostavili da bi dobno stariji roditelji stavljali veći naglasak na poticanje vrijednosti u odnosu na mlađe. Neko drugo istraživanje, a kojim bi se obuhvatio veći broj ispitanika, o ovoj temi bi možda dao potpuniju sliku.

11. ZAKLJUČAK

Iznimno veliko postignuće, Maria Montessori postiže svojim drugačijim pristupom prema djeci. Ustraje na stvaranju odgovarajuće i primjerene okoline te pružanju slobode djeci. Velika odgovornost stavlja se na odraslu osobu koja je dužna djelovati u skladu s dječjim potrebama, a prije svega prepoznati ih i razumjeti. Pedagogija Marije Montessori temelji se na njezinu radu s djecom s teškoćama u razvoju. Promatrajući djecu osmišljava okolinu i materijal koji potiče i daje djeci mogućnost izražavanja svih potencijala i sposobnosti. Te materijale kasnije koristi i s djecom urednoga razvoja. Jedno od najvažnijih uvjerenja i misli kojom je protkan cijeli koncept Montessori pedagogije je to da je dijete već rođeno s mogućnostima za osobni razvoj te da je ono samostalni graditelj. Time se stvara već dobro poznati moto Montessori pedagogije koji glasi: „Pomozi mi da to učinim sam“, a koji daje djeci mogućnost poziva odrasloga u pomoć kada za to osjeti potrebu. Za što djelotvorniji odgoj djece Maria Montessori navodi osnovna načela, a to su: poštovanje djeteta, osposobljavanje osjetila i kretanje, kako mišići pamte, polarizacija pažnje, slobodan izbor te ostala načela koja se odnose okolinu, materijal i odgajatelja.

Kvaliteta te djelotvornost materijala vidljiva je i u tome što je većina Montessori materijala i danas aktualna. Svaki materijal i poticaj smišljeni su tako da potiču i razvijaju određenu vještinu, kao i da utječu na širenje spoznaje. Uporabom Montessori materijala teži se osjećaju zanesenosti koji potiče djecu na daljnje proučavanje i sudjelovanje u aktivnostima koji uključuju isti materijal. Ključ je u dobro pripremljenoj okolini koja nudi raznovrsni materijal i omogućava njegovo korištenje. Prostor je ureden tako da zadovoljava sve djetetove potrebe i djeluje na sve aspekte djetetova razvoja.

Bez obzira što se naglašava samostalnost djeteta, uloga i važnost odgajatelja u Montessori ustanovi je od velike važnosti. Kako bi se iskazala odgajateljeva kompetentnost, potrebna je, prije svega, njegova unutrašnja priprema te stalna i kontinuirana naobrazba.

Montessori pedagogija prisutna je i u Hrvatskoj te se provodi u brojnim odgojno obrazovnim ustanovama diljem naših gradova. Istraživanje stavova roditelja za potrebe pisanja ovoga rada također se provelo u tri zagrebačke i karlovačke predškolske ustanove koji u svom odgojno-obrazovnom radu primjenjuju koncept Montessori pedagogije. Istraživanje ukazuje na zadovoljstvo roditelja primjenom navedenog koncepta, što je i uvelike očekivano budući da su roditelji informirani i upoznati s navedenim programom koji su sami odabrali kao polazište za odgoj i obrazovanje vlastitog djeteta. Koncept Montessori pedagogije vrlo je poznat i priznat među roditeljima jer ne postoji statistički značajna razlika u zadovoljstvu roditelja s obzirom na stupanj stručne spreme kao ni na dob.

Montessori pedagogija još uvijek djeluje na našim prostorima, zahvaljujući brojnim teoretičarima, znanstvenicima, odgajateljima koji su ustrajali i osigurali trajanje i provedbu Montessori pedagogije. Rezultati ovoga istraživanja uvelike pridonose i potvrđuju djelovanje i učinkovitost Montessori pedagogije kao i za vrijeme života njezine osnivačice.

LITERATURA

1. AMI (Association Montessori Internationale) na adresi <https://montessori-ami.org/> (18.2.2019.)
2. Bašić, S. (2011). Modernost pedagoške koncepcije Marije Montessori. *Pedagogijska istraživanja* 8 (2), 205-216.
3. Britton, L. (2000). *Montessori učenje kroz igru za djecu od 2 do 6 godina – priručnik za roditelje*. Zagreb: Henacom.
4. Buczynski, N. (2008). Sto godina metode Montessori. *Hrvatska revija* (8), 91-97.
5. Dječji vrtić Montessori na adresi <http://www.dv-montessori.hr/o-nama> (10.3.2019.)
6. Dječji vrtić Vrbik na adresi <http://www.vrtic-vrbik.zagreb.hr/default.aspx?id=11> (10.3.2019.)
7. Garmaz, J., Tomašević, F. (2018). *Odgajanje opažanjem: neke specifičnosti odgoja prema Montessori pedagogiji*. Split: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu.
8. Herrmann, E. (2018). *100 aktivnosti prema metodi Montessori: kako pratiti dijete u njegovu otkrivanju svijeta?: za djecu stariju od 18 mjeseci*. Zagreb: Mozaik knjiga.
9. Koh, J., Frick, T. (2010). Implementingautonomysupport: Insightsfrom a Montessoriclassroom. *Internationaljournalofeducation*. 2 (2).
10. Koludrović, M. (2017). *Igra u Montessori i Waldorfskoj koncepciji*. Zrno: časopis za obitelj, vrtić i školu. 126 (2017), 18-19.
11. Lawrence, L. (2003). *Montessori čitanje i pisanje: kako pomoći djetetu da nauči čitati i pisati?: priručnik za roditelje i odgojitelje za djecu od 3 do 7 godina*. Zagreb: Henacom
12. Matijević, M. (2001). *Alternativne škole: didaktičke i pedagoške koncepcije*. Zagreb: Tipex.

13. Montessori dječja kuća na adresi <http://www.dv-montessori-djecjakuca.hr/otopina/> (10.3.2019.)
14. Montessori, M. (2003). *Dijete: tajna djetinjstva*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
15. Nebula Montessori asocijacija Zagreb na adresi http://www.nebulamontessori.hr/montessori_odgojitelj.html (10.3.2019.)
16. Philipps, S. (1999). *Montessori priprema za život: odgoj neovisnosti i odgovornosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
17. Pitamic, M. (2013). *Montessori igre i aktivnosti: za bebe i djecu u ranoj dobi*. Zagreb: Mozaik knjiga.
18. Privatni Montessori dječji vrtić "Srčeko" na adresi <http://srceko.com/> (18.2.2019.)
19. Rajić, V. (2012). Samoaktualizacija, optimalna iskustva i reformske pedagogije. *Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu*. 153 (2), 235-247
20. Schäfer, C. (2015). *Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori: priručnik za odgojitelje i roditelje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
21. Seitz, M., Hallwachs, U. (1997). *Montessori ili Waldorf?: knjiga za roditelje, odgajatelje i pedagoge*. Zagreb: Educa.
22. Stevanović, M. (2003). *Predškolska pedagogija*. Rijeka: Andromeda.
23. Wikefeldt, U. (2011). „Maria Montessori – holistički pristup životu“, u: Ivon, H., Krolo, L., Mendeš, B. (ur.) *Pedagogija Marije Montessori – poticaj za razvoj pedagoškog pluralizma*, Split: Dječji vrtić Montessori dječja kuća, str. 47-57

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, dolje potpisana, Ivana Ilišin, izjavljujem da sam samostalno napisala završni rad te provela istraživanje. U izradi završnoga rada te obradi podataka, stručnim vodstvom i savjetima, pomogli su mi mentori prof. dr. sc. Siniša Opić i mag. praesc. educ. Tihana Kokanović te im ovim putem zahvaljujem. Izjavljujem da ni jedan dio nije napisan na nedozvoljen način te da je sva korištena literatura navedena prema pravilima.

Studentica: _____